

Fig. 1: Gange af *Xylosandrus crassiusculus*. Den blå farve skyldes en svamp, som billen overfører, og larverne lever af. Kilde: Andrea Minuto, <https://gd.eppo.int>

Fig. 2: Gang med æg og små larver af *Xylosandrus crassiusculus*. Kilde: Will Hudson, [Forestryimages.org](https://forestryimages.org)

Fig. 3: "Pigge" af sammenpresset smuld, der stikker ud fra borehuller – et karakteristisk symptom. Kilde: Andrea Minuto, <https://gd.eppo.int>

Hold øje med Tandstikkervedborer – *Xylosandrus crassiusculus*

November
2022

Tandstikkervedborer er en bille, der yngler i langt over 100 forskellige løvtræer og buske. Den kan angribe og svække ellers raske vedplanter, og unge planter risikerer at gå ud. Den har især betydning i tropiske og subtropiske områder, hvor den har mange økonomisk vigtige kulturplanter som værtter. I tempererede egne kan billen være et problem i frugtplantager, planteskoler og landskabsplantninger.

Tandstikkervedboreren stammer fra Sydøstasien, men er blevet indslæbt med træ og planter i store dele af verden, heriblandt Sydeuropa. Den er på nuværende tidspunkt ikke opført på EU's liste over karantæneskadegørere, men er en art, man er særlig opmærksom på.

Levevis og symptomer på angreb

Vedborer-hunnen borer sig gennem barken og laver i veddet en gang med 1-2 kortere sidegange samt et kammer, hvori den lægger æg. Larverne udvikler sig sammen i kammer og gange, hvor de lever af en såkaldt ambrosiasvamp, *Ambrosiella* sp., som hunnen bringer med. Denne type biller betegnes også ambrosiabiller. Billerne er aktive fra marts til september. De angriber planterne før eller omkring løvspring. Hanterne kan ikke flyve og bliver under barken.

Angreb af tandstikkervedborer er let kendeligt på små, tandstikkerlignende "pinde" af sammenpresset træsmuld, som billen skubber ud af borehullet, og som stikker 3-4 cm, helt op til 7 cm, ud af træet (Fig. 3). De er skrøbelige og knækker let af i vind og regn.

På unge vedplanter sker angreb typisk helt nede ved rodhalsen, på ældre træer typisk nær sår i barken. Ved angreb på *Prunus*-arter ses kraftig gummiflåd.

Fig. 4: *Xylosandrus crassiusculus*, hun. Kilde: Natasha Wright, [Forestryimages.org](https://forestryimages.org)

Hvordan ser billen ud?

De voksne biller er rødbrune (Fig. 4) – hunnen 2-3 mm, hannen 1,5 mm lang. Larverne er benløse, let C-formede og hvide med tydeligt brunt hoved. Både voksne og larver kan være vanskelige at kende fra andre arter af vedborere.

Hvorfor er skadegøreren så alvorlig?

Tandstikkervedborer har mere end 100 forskellige værtplanter, heriblandt mange af stor økonomisk og landskabelig betydning.

I modsætning til andre ambrosiabiller, der yngler i svækkede og fældede træer, kan den angribe sunde planter. Her gnaver den typisk sine gange i grene og tynde stammer med en diameter på 2,5-8 cm. Den er derfor især et problem i planteskoler og i frugtplantager samt i nyplantninger i skove, byområder og haver.

Billerne yngler tillige i nyfældede stammer på op til 30 cm i diameter (Fig. 1).

Hvilke planter angriber billen?

Tandstikkervedborer angriber en lang række buske og løvtræer. I tropiske og subtropiske områder angriber den vigtige kulturplanter som kaffe, te, kakaotræ, kokospalme, mango og teaktræ. I tempererede egne er den skadedyr på frugttræer, bl.a. æble (*Malus* sp.), kirsebær (*Prunus avium*), blomme (*P. domesticum*) og fersken (*P. persica*) og på betydende skov- og landskabs- og prydræer som eg (*Quercus*), pil (*Salix*), poppel (*Populus*), elm (*Ulmus*), magnolia og Azalea.

Nåletræer angribes tilsyneladende ikke.

Hvor findes *Xylosandrus crassiusculus*?

Tandstikkervedborer er hjemmehørende i Sydøstasien, hvor den er udbredt i bl.a. Kina, Indonesien, Japan, Korea, Indien og Pakistan. Den har længe været etableret i Afrika, hvor den findes i en række lande syd for Sahara.

Den er blevet indslæbt til Nordamerika, hvor den siden første fund i 1974 især har etableret sig i de sydøstlige stater; den er også fundet i Washington og Oregon. Den har desuden etableret sig i Costa Rica, Guatemala og Panama, og den er nylig blevet indslæbt i Sydamerika, bl.a. i Argentina og Brasilien, samt i Australien og flere andre stater i Oceanien.

I Europa blev tandstikkervedboreren fundet første gang i 2003 i Italien, hvor den nu er etableret. Den er efterfølgende fundet i Frankrig, hvor den er under udryddelse, i Slovenien og Spanien. Arten er ikke observeret i Danmark.

Hvordan spredes billen?

Over korte afstande sker spredning med hunner, der opsøger nye værttræer i foråret.

Over længere afstande spredes skadegøreren med træ, afskårne grene og træemballage samt med planter til plantning.

Hvad kan du gøre?

- Hold øje med de karakteristiske 3-4 cm lange pigge, der stikker ud fra indboringshullerne.
- Tjek for tilstedeværelse af gangsystemer under barken, hvis du opdager symptomer.

Hvad gør Landbrugsstyrelsen?

Landbrugsstyrelsen undersøger for forekomst af *Xylosandrus crassiusculus* i danske skove og landskabsplantninger, frugtplantager og bymæssige beplantninger.

Hvem skal kontaktes?

Tandstikkervedborer er på nuværende tidspunkt ikke karantæneskadegører, men Landbrugsstyrelsen hører gerne om fund eller mistanke om fund. Du kan anmelde et evt. fund på www.lbst.dk under "Anmeld fund af skadegørere", eller kontakt:

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen
Planter & Biosikkerhed
Nyropsgade 30, 1780 København V
Tlf. 33 95 80 00 | planter&biosikkerhed@lbst.dk